

Voorwoord van de voorzitter

Harry ter Braak

Delfia Batavorum is verheugd u te kunnen melden dat we, als bijna compleet nieuw bestuur, met vol enthousiasme onze activiteiten hebben opgepakt. En gelukkig kunnen we elkaar daarbij ook weer fysiek ontmoeten.

Dat was in mei gelukkig alweer het geval bij de succesvolle presentatie van het Jaarboek 2022 en de bekendmaking van de winnaar van de Le Comteprijs 2022. De twee nieuwe bruggen bij het Armamentarium zijn een mooie winnaar, een aanwinst voor de binnenstad.

De vorige bestuursleden hebben hun taken overgedragen en de nieuwe bestuursleden hebben zich sinds hun benoeming een beeld gevormd van wat hen te doen staat. Met de nieuwe deskundigheden in het bestuur zijn er mogelijkheden tot ontwikkeling van de bestaande werkwijzen. Daarover willen we ook graag in gesprek met de diverse werkgroepen binnen onze vereniging. Ook zijn er belangstellenden van buiten de vereniging die zich graag bij ons aan zouden willen sluiten. Zodra we daar mee duidelijkheid over krijgen en de consequenties scherp hebben, zullen we daar uiteraard met de gehele vereniging over in gesprek gaan.

Nu de zomerpauze op haar einde loopt kunnen we voor de twee komende maanden een aantal activiteiten aankondigen, die tonen hoe divers de focus van een historische vereniging kan zijn. Van een lezing over het Delftse regentengeslacht Van Berckel tot een bezoek aan en rondleiding in het voormalige Scheveningse Oranjehotel. Meldt u zich vooral aan voor lezingen en excursies. U zult ons volgende maand ook kunnen vinden op het weekeinde van de Open Monumentendagen. We zullen daar laten zien waar Delfia Batavorum voor staat en wat u van de vereniging, mocht u haar nog niet goed kennen, allemaal kunt verwachten.

In de laatste algemene ledenvergadering is onze doelstelling verruimd en heeft het nieuwe bestuur aangegeven daarmee aan de slag te willen, door accenten te verleggen, jongere leden te interesseren en ook meer oog te hebben voor wat er in de brede Delftse gemeenschap gebeurt. Het bestuur nodigt de leden uit als ze daarbij suggesties hebben die aan ons door te geven. We gaan er ook graag over in gesprek. Wat deze nieuwsbrief vooral wil aantonen: Delfia Batavorum is een actieve vereniging met een brede, in eerste instantie, historische belangstelling, die haar leden voor elk wat wils wil bieden. We wensen u een mooi Delfia-Batavorum seizoen toe.

Harry ter Braak, voorzitter Delfia Batavorum

Activiteiten van de vereniging

- **7 september en 17 september**
De geschiedenis van 't Haantje en Pasgeld
Excursie en lezing

Wilbert van Bijlert, schrijver van een geschiedenis van deze Rijswijkse buurtschappen, geeft een lezing over de geschiedenis van Pasgeld en 't Haantje. Aansluitend op de lezing op 7 september organiseren we op zaterdag 17 september een wandeling onder dezelfde leiding. Wilbert van Bijlert zal ons meenemen op een tocht door deze twee interessante buurtschappen, die zich bevinden op de grens tussen Delft-Noord en Rijswijk-Zuid. Dit deel van Rijswijk heeft een bewogen geschiedenis: prehistorie, zomerhuizen, molens, de Tweede Wereldoorlog, buitenplaats, uitspanning en een klooster.

Het Jaagpad, circa 1915

Wilbert van Bijlert studeerde Internationale Betrekkingen aan de Rijksuniversiteit van Groningen gestudeerd en werkt bij de Rijksoverheid. Sinds 2018 is hij redacteur van buurtblad de Drassige

Driehoek dat in de Rijswijkse buurten Pasgeld en Parkwijk wordt bezorgd. Hiervoor heeft hij een groot aantal (oud-)buurtbewoners geïnterviewd en artikelen geschreven over de tuinbouw in Pasgeld, de Tweede Wereldoorlog in Pasgeld en 't Haantje en over de spoorwegovergang 't Haantje. Dit jaar verscheen zijn boek 'De geschiedenis van Pasgeld en 't Haantje', uitgegeven door de Stichting Rijswijkse Historische Projecten. Na afloop van de wandeling staat de koffie klaar in Buurthuis De Drassige Driehoek. Al- daar is ook de mogelijkheid het boekje De geschiedenis van Pasgeld en 't Haantje' aan te schaffen.

Datum lezing: 7 september 2022

Plaats: Synagoge

Koornmarkt 12

Tijd: 20.00-21.30 uur

Datum wandeling: 17 september

Verzamelen: Buurthuis De Drassige Driehoek

Jaagpad 148D Rijswijk

Tijd: 13:45 uur aanwezig, start 14:00 uur

Meer informatie en aanmelden via:

<https://www.delfia-batavorum.nl/lezingen/lezing-7-sept-22>

Meer informatie en aanmelden via:

<https://www.delfia-batavorum.nl/excursies/excursie-17sept22>

- **10 en 11 september**

- **Open Monumentendag**

Tijdens de komende Open Monumentendagen, 10 en 11 september, zal Delfia Batavorum aanwezig zijn met een stand. We willen bezoekers een idee geven van de activiteiten van Delfia en waar de vereniging voor staat. We hopen en rekenen op veel belangstelling.

We zoeken nog vrijwilligers die enkele uren onze stand willen bemensen en met enthousiasme kunnen en willen vertellen over Delfia. Voor inlichtingen en opgeven kunt u zich met een e-mail wenden tot Ank Monkveld, bestuurslid van Delfia: ankmonkveld@hotmail.com

- **6 oktober 2022**

- **Het geslacht Van Berckel, weldoeners en regenten in Delft**

- **Lezing door Wim van Leeuwen**

Henricus van Berckel, burgemeester van Delft in het midden van de negentiende eeuw, staat centraal in een lezing over het Delftse regentengeslacht Van Berckel. Twee eeuwen lang hebben de van Berckels veel voor de stad betekend. In bestuurlijk opzicht voor de stad en voor de katholieke inwoners van Delft, maar ook voor de sociaal zwakkeren. De lezing beslaat een periode van 1700 tot 1900, met als belangrijkste persoon Henricus van Berckel, onderburgemeester/raadslid 1811-1824, wethouder 1824-1840 en burgemeester 1840-1848.

Henricus van Berckel (1783 -1862) geschilderd in 1828 door Cornelis Cels (1778-1859)

Naar aanleiding van een schenking aan Stichting Kerkelijk Erfgoed Delft deed Wim van Leeuwen onderzoek naar deze Delftse familie. Hij schreef een boek over zijn bevindingen en schreef er een boek over. Wim van Leeuwen, oud-gemeenteraadslid, oud-wethouder van Delft en voorzitter van de stichting Kerkelijk Erfgoed Delft, zal deze lezing verzorgen.

Wim van Leeuwen

Datum: 6 oktober 2022

Plaats: Synagoge
Koornmarkt 12, Delft

Tijd: 20.00-21.30 uur

Meer informatie en aanmelden via:

<https://www.delfia-batavorum.nl/lezingen/lezing-6-okt-22>

- **7 oktober 2022**

- **Excursie naar het Nationaal Monument Oranjehotel**

Op vrijdag 7 oktober 2022 organiseert Delfia Batavorum een bezoek aan het Oranjehotel. Het Oranjehotel was de bijnaam van de Scheveningse gevangenis tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook de bekende Delftenaar en verzetsstrijder Kees Chardon heeft in deze gevangenis gezeten, voordat hij naar concentratiekampen in Duitsland werd afgevoerd. Ruim 25.000 mensen zaten in het Oranjehotel opgesloten tussen 1940 en 1945. Meer dan 250 mensen werden vanuit deze gevangenis op de nabijgelegen Waalsdorpervlakte gefusilleerd.

Nationaal monument Oranjehotel Scheveningen

Tijdens het bezoek hoor je de indrukwekkende verhalen van de gevangenen, aangevuld met foto's, films, audiofragmenten en persoonlijke objecten, gemaakt in de gevangenis. Ook geeft de tentoonstelling informatie over de geschiedenis van het gebouw en de opkomst van het verzet. Na een introductie en een film ontvangen we een audioguide voor een individuele rondgang door het Oranjehotel. Na afloop van de rondgang kunt u een kopje koffie of thee drinken.

Datum: 7 oktober 2022

Start: 13.00 uur

Verzamelen: ingang Oranjehotel, Van Alkemadelaan 1258, hoek Stevinstraat, Den Haag

Meer informatie en aanmelden:

<https://www.delfia-batavorum.nl/excursies/excursie-oranjehotel>

Activiteiten van de vereniging april tot en met juni 2022

Delfia Batavorum kon dit voorjaar gelukkig na corona weer een aantal activiteiten organiseren. Hieronder een terugblik op deze activiteiten.

- **Excursies Nieuw Delft**

- **13, 22 en 26 april**

Naast het historisch stadshart van Delft verrijst Nieuw Delft. Een nieuw stadsdeel van ongeveer 24 hectare, met ongeveer 1.200 woningen en meer dan 40.000 m² aan stedelijke functies. Hier krijgen architectuur, ondernemerschap en vernieuwing de ruimte en wordt de economische positie van de stad versterkt. In 2013 kreeg Bureau Palmbout de opdracht voor ontwerp van het

stedenbouwkundig plan voor de Spoorzone Delft. Jaap van den Bout, een van de oprichters van Bureau Palmbout, heeft ons op 13, 22 en 26 april 2022 rondgeleid door het gebied, waarbij we vooral de Coendersbuurt bezochten. Dit is de eerste woonbuurt die is ontwikkeld in Nieuw Delft. De buurt wordt omringd door water en is gelegen aan de Nieuwe Gracht.

Overzicht van het gebied Nieuw Delft

We verzamelden voor de ingang van het Stadskantoor aan de Coenderstraat. Jaap van den Bout startte met een korte inleiding. Vervolgens werd een wandeling gemaakt door het gebied. Het was interessant om te ontdekken hoe de stedenbouwers fraai hebben aangesloten op de historische plattegrond van Delft en welke uitgangspunten zij hanteren voor de nieuwbouw van woningen. We brachten ook een bezoek aan zelfbouwprojecten, bijvoorbeeld in de Keizer Karelstraat. Bewoners kunnen niet bij hun woning parkeren, maar kunnen een parkeerplaats kopen in de garage van de Filips van Bourgondiëstraat, waardoor een interessante symbiose tot stand is gekomen tussen projectontwikkelaars en zelfbouwers.

Tenslotte stonden we stil bij het in aanbouw zijnde Huis van Delft, ontworpen door Patrick Koschuch en gelegen naast het Stadskantoor/station. Jaap van den Bout lichte een tipje van de sluier op van de perikelen rond de bouw hiervan. Wordt vervolgd. Voor deze excursie was veel belangstelling. We hadden drie maal 20 deelnemers plus een reservelijst. Voor het eerst hebben we koptelefoons gebruikt. Dat is erg goed bevallen.

- **Excursie Masamuda Vlaardingen**
23 april

Op 23 april hebben we een tijdreis gemaakt naar de Steentijd en de Middeleeuwen. Met een kleine maar enthousiaste en geïnteresseerde groep van 12 mensen, zijn we rondgeleid op het terrein van het Educatief Archeologisch Erf Masamuda in de Vlaardingse Broekpolder. Op het erf werden we opgewacht door twee vrijwilligers in de Steentijd. Hier mochten we in het Vlaardingencultuurhuis plek nemen rond het vuur en werd er verteld over de bouw van de reconstructies, met dezelfde middelen die men in de Steentijd en Middeleeuwen had. Buiten het Vlaardingencultuurhuis werd er gewerkt aan een boomstamboot, geheel met de historische technieken en materialen die toen ook werden gemaakt.

Na een kleine wandeling belanden we in de Middeleeuwen waar momenteel twee huizen zijn gebouwd. Het Rottahuis, naar een opgegraven huis gevonden bij de bouw van de Markthal in Rotterdam, en een boerderij naar opgravingen in Spijkenisse. Hier konden we zien dat de mensen samen met hun vee leefden. Masamuda is elke zondag open 12.00 tot 16.00 uur. Op andere dagen zijn vrijwilligers bezig aan de reconstructies en onderzoek. De vrijwilligers zijn ook op zoek naar collega's, geïnteresseerden die als vrijwilliger aan de slag willen kunnen terecht op www.masamuda.nl.

- **Lezing Geschiedenis van de verpleging**

12 mei

Op 12 mei, de geboortedag van Florence Nightingale en nu de Dag van de Verpleging, heeft het Medisch Farmaceutisch Museum De Griffioen samen met Delfia Batavorum een lezing georganiseerd over 'De geschiedenis van de verpleging'. Na deze lezing, gehouden door Kristin Veel, was er een rondleiding in het museum. In de Middeleeuwen was er een redelijk goede verzorging van zieken en gewonden. Die was gebaseerd op de zeven werken van barmhartigheid, veelal verzorgd door kloosterlingen. In latere tijden verslechterde deze situatie tot zeer mensonterende toestanden. Ook was er bijna niets bekend over ziekten en infecties.

Florence Nightingale, geboren in 1820, studeerde eerst wiskunde en later volgde zij toch haar roeping tot verpleegkundige. Zij onderbouwde de verzorging en verpleging met wetenschappelijke inzichten. Zo is zij de grondlegster geworden van de huidige verpleegkundige opleidingen. Na de lezing volgde een rondleiding door het interessante museum aan de Koornmarkt in Delft. Aan de hand van veel voorwerpen werd er door de vrijwilligers verteld over de ontwikkeling die de verpleging, farmacie en geneeskunst en -kunde heeft doorgemaakt.

- **Lezing Struikelstenen in Delft**

31 mei

Op 31 mei organiseerde Delfia Batavorum de lezing. Ter herinnering aan onze Joodse stadsgenoten. De lezing werd verzorgd door Willem Jan Pijnacker Hordijk. Een kleine 40 toehoorders luisterden geboeid naar rasverteller Willem Jan. Eerst legde hij het idee achter de *Stolpersteine*, ofwel Struikelstenen, uit. Daarna vertelde hij over de inktzwarte tragedie die in de Tweede Wereldoorlog ook in Delft heeft plaatsgevonden. 142 van onze toenmalige stadsgenoten werden gedeporteerd naar de diverse concentratiekampen en zijn nooit meer teruggekeerd. Oud en jong, man en vrouw, daarin werd geen onderscheid gemaakt.

Willem Jan Pijnacker Hordijk

De Stichting Herinneringsstenen Delft wil de herinnering en nagedachtenis aan deze slachtoffers, het verhaal over hun leven en hun dood, levend houden. Dit doet de stichting onder meer met het vertellen van hun verhalen, het geven van voorlichting, lezingen en wandelingen en het plaatsen van struikelstenen in de bestrating van de huizen waar deze joodse stadsgenoten destijds woonden.

Secretaris Jan Paul Peters nam het stokje van Willem Jan over. Hij liet het publiek zien wat er bij komt kijken voordat er überhaupt een herinneringssteen geplaatst kan worden. Er gaat veel werk en onderzoek aan vooraf. Van het ouderwets uitpluizen van oude archieven en kranten tot moderne me-

thodes als DNA onderzoek aan toe. Het duurt soms wel jaar of langer voordat een verhaal compleet is. En soms lukt dat helaas ook niet. Uiteindelijk wordt, na afstemming met de huidige bewoners van de bovengenoemde huizen, de herinneringssteen geplaatst. De verhalen zijn te lezen op www.herinneringsstenen.nl

Jan Paul Peters

De lezing werd zeer op prijs gesteld. De bezoekers waren onder de indruk van dit stukje Delftse geschiedenis. Na afloop was er nog even gelegenheid nog om na te praten met de sprekers. Als blijk van dank heeft Delfia Batavorum een struikelsteen geadopteerd. Enkele keren per jaar organiseert de stichting wandelingen door Joods Delft.

In anderhalf tot twee uur neemt Willem Jan u mee door de stad en wordt regelmatig stilgestaan bij de sporen die de Joodse geschiedenis heeft achtergelaten.

- **Fietstocht door Midden-Delfland**
18 juni

Op Midden-Delfland Dag, hebben de historische vereniging Delfia Batavorum en de Midden-Delfland Vereniging gezamenlijk een fietstocht georganiseerd. Ruim 20 fietsers gingen rond half elf van start onder ideale weersomstandigheden. De tocht voerde eerst naar Sion. Bij de kraam van de Midden-Delfland Vereniging kregen we koffie en gaf Jacques Moerman een zeer interessante uiteenzetting over de geschiedenis van Sion. Aan de hand van kaarten, foto's en voorwerpen schetste hij een beeld van de ontwikkeling van dit kleine gebied sinds ongeveer 1433, toen een afsplitsing van de reguliere kanunniken van St. Hiëronymusdal van Delft een klooster op het grondgebied van Rijswijk wilde oprichten. We reden vervolgens langs de Zweth en bij Paviljoen De Zweth stond een lunch voor ons klaar en konden we in de tuin in de schaduw uitrusten. Tijdens de lunch werden we verrast door een enthousiast optreden van drie plaatselijke musici.

Vervolgens reden we door de prachtige Zwethzone. Onderweg zagen we o.a. zwanen met jongen, kieviten, een lepelaar en veel futen. Bij het Kraaiennest aangekomen waren er nog veel meer vogelsoorten. Allerlei steltlopers (o.a. grutto's) hebben daar een heerlijke biotoop gevonden. Degenen die het Kraaiennest niet kenden, waren blij verrast. Dit is echt een plek om nog eens terug te komen en dan lekker met een verrekijker op een bankje naar de vogels te turen. Bij het Kraaiennest bekeken we ook de wand voor oeverzwaluwen, waar de vogels af en aan vlogen naar hun nesten.

Aan de Scheeweg bezochten we de boerderij 'Boerin in Midden-Delfland' van Jacqueline van Staalduinen. In de stal liepen de koeien een voor een naar de melkautomaat en buiten lagen de pasgeboren kalfjes heerlijk in het stro. Het winkeltje deed goede zaken. We fietsten verder naar Boerderij Landlust van Roel van Buuren. Roel is een atypische boer. Hij maakt heel bewuste keuzes in wat hij wel en niet doet. Hij noemt zichzelf 'natuur-inclusieve ondernemer'. Tijdens zijn opleiding aan de hogere landbouwschool maakte hij in Denemarken kennis met Jersey-koeien, een heel vriendelijk koeienras. De melk van zijn Jersey-koeien wordt o.a. verwerkt tot biologische kaas. Weidevogels worden in het broedseizoen bewust gespaard. Ook hier weer een winkeltje met aantrekkelijke producten en voor de deelnemers aan de fietstocht een goodiebag met kaas van Roel's koeien.

Tenslotte bezochten de echte liefhebbers nog het Bezoekerscentrum Midden-Delfland tegenover Op Hodenpijl.

Nieuws van de Commissie Achter de Gevels van Delft

Sinds de vorige nieuwsbrief zijn op de site www.achterdegevelsvandelft.nl vier nieuwe verhalen over huizen verschenen:

- [Markt 30 - Swaert en Vergulde Sabel](#)
- [Oude Langendijk 18 - Vanouds genaamd De Vijf Ringen](#)
- [Achterom 3 - St Joris of de \(Vergulde\) Cabel](#)
- [Vlamingstraat 36 - Ooit een slagerepaleis vol schilderijen](#)

Het verhaal over '[Schilderijen achter de gevels](#)', dat ook op de site is verschenen, verwijst naar de rijk geïllustreerde schilderijencollecties achter de gevels van huizen op de site.

Een 'blompot' van Jacob Vosmaer, tegenwoordig in het Rijksmuseum. In de 17e eeuw hing er in brouwerij de Conduyt op het Oosteinde 135 en op Oude Delft nr 126 en 218 ook zo'n blompot van deze Delftse schilder.

De maandelijkse onderzoeksbijeenkomsten in het Archief starten na de zomer op maandag 5 september. Ook worden de tweewekelijkse verhalen op de stadradio vanaf dinsdag 6 september weer hervat (<https://www.omroepdelft.nl/radio>). De verhalen die op de radio zijn geweest kunt u nog beluisteren op onze site van Achter de gevels.

Het boek dat Fia de Wilde, met medewerking van Kees van der Wiel, op basis van haar onderzoek naar 'Hoeve Nooit Gedacht' in Delfgauw heeft gemaakt, komt op 3 september 2022 uit.

Nieuws van de Commissie Behoud Stadsschoon (CBS)

De Commissie Behoud Stadsschoon heeft haar activiteiten over het jaar 2021 bij elkaar gezet in een jaarverslag. Onderwerpen zijn o.a. het Prinsenhofcomplex, het gebied rond de watertoren, het nieuwbouwplan Kruisstraat 71, hotel Leeuwenbrug en het gemeentelijk mobiliteitsplan. Een uitgebreide beschrijving en verantwoording van de opvattingen en inzet van CBS staat op onze site onder: <https://www.delfia-batavorum.nl/stadsschoon/behoud-stadsschoon>

Verenigingsnieuws

Bestuurssamenstelling

Sinds de laatste Algemene Ledenvergadering is het bestuur als volgt samengesteld:

- Harry ter Braak, voorzitter
- Renier Bormans, secretaris
- Matthijs Jansen, penningmeester
- Ank Mokveld, publieksactiviteiten
- Lex Oomkes, publicaties en publiciteit
- Wim Meijer, erfgoed in de leefomgeving

Delfia Batavorum op Twitter en Facebook

U kunt onze activiteiten en attenderingen ook volgen op:

- Twitter via <https://twitter.com/delfiabatavorum> en op
- Facebook via <https://www.facebook.com/DelfiaBatavorum>.

Steeds meer mensen, ook niet-leden, weten ons daar te vinden.